

Find tyven !

Engang i det herrens år 1749, blev der begået et tyveri i Jyllinge.

På grundlag af de foreliggende oplysninger, er det svært at se, hvad der blev stjålet, og fra hvem. Den bestjålne er måske en ung bondekone, og den stjalne ting har næppe været af større værdi. I så fald var sagen formentlig endt ved Lejre Herredsting.

Sandsynligvis skete der nu det, at en bondekone, Else Hansdatter, omtalte sagen for en huskvinde Kirsten Bendtsdatter. Hun vidste råd. Ved hjælp af et sold og en uldsaks skulle det være muligt at finde frem til tyven.

Det forsøgte de.

De fandt næppe frem til gerningsmanden, men desværre kom der andre til og så, hvad de gjorde.

Det var en ret ukristelig ting at benytte sig af slig fremgangsmåde (vi er midt i Pietismen), og da sagen kom sognepræsten Hans Hvas for øre, måtte han gribe ind.

Men han har selv været i tvivl, og har spurgt sin overordnede, Sjællands biskop Peder Hersleb til råds. Biskoppen har bedt ham melde det forefaldne til amtmanden, samt sørge for at de to kvinder stod offentligt skrifte.

Amtmanden var tilsyneladende ligeglad, og foretog sig intet. Over for Kirsten Bendtsdatter gik sagen sin gang. Hun "kunne ej nægte at hun jo med denne overtro søgte at faae kundskab om hvo der havde stjaaled, og underkastede sig strax Kirkens Disciplin". Men hun var kun en husmandskone.

Med Else Hansdatter var det anderledes. Hun var gårdmandskone, og hverken hun eller hendes mand Mathias Jensen havde lyst til at hun skulle stå

offentligt skrifte, "af frygt for at de skulle derved af andre blive fornægtede". Hun hævder bestandigt, at hun gjorde det, men uden nogen hensigt, og tænkte ej det kunne have noget at betyde. Han undskylder hende, at hun indtil dette påkom, stadigt havde ført et ustraffeligt forhold, "og som hun ikkun er 20 aar, saa kunne hun lettelig forføres af ungdoms uforstand".

Dette vedgår Hans Hvas, idet han "ei har kunnet efterkomme noget utilbørligt i hendes levnet, før dette paakom". Han har nok været i en vis knibe med hensyn til sin autoritet, for han udbeder sig biskoppens gunstige svar.

Heller ikke Peder Hersleb bryder sig om at få sagen sat på spidsen. E.H. kan "for hendes ungdoms skyld anses for at have begaaet dette kogleri mere af vanvittighed (uvidenhed) end af overtro". Det er nok, når præsten i nogle mænds overværelse alvorligt forholder hende den begåede forseelse, og tilstår hun dette, samt "godvilligen erklærer at ville give noget til de fattige, efter hendes formue og lejlighed", kan hun blive fri af kirkens disciplin.

Dermed er det formentlig blevet. Oplysningstiden var på vej, hjulpet af folk som Ludvig Holberg. Amtmanden ville ikke tage sig af sagen, og biskoppen synes tøvende. Hans Hvas' stilling er uklar (han kendte i øvrigt Holberg personligt). Han har ikke kunnet overtale den unge kone til at stå åbenbar skrifte, og muligvis har hendes mand selv anset det hele for noget pjat.

Det må ikke glemmes, at vi grunder vor viden om fortidens overtro på, hvad gamle mennesker har fortalt. Jeg tror at til alle tider har forstandige folk taget den slags med et gran salt.

Helge Bjørn